

'Wij blijven hier binnen voor jullie. Blijven jullie binnen voor ons?'

Dat is de dringende oproep van zorgpersoneel in Nederland: wij blijven in onze eigen huizen om besmetting te voorkomen, zij in ziekenhuizen en instellingen om de zieken te verzorgen.

Het is een oproep aan ons om onze eigen vrijheid te beperken ten gunste van anderen.

Vrijheid, tot hoever?

Toen we deze vraag bedachten als thema voor vandaag, was er nog geen sprake van corona. Ja, in China, maar dat was ver weg. En de virussen SARS en MERS waren hier toch ook niet gekomen dus geen reden om ons druk te maken. Tenminste, zo verging het mij.

Bij vrijheid dachten we aan de bevrijding van Heino en omstreken, aan hoever mensen daarvoor gingen, aan verzetshelden.

We dachten ook aan bijbelverhalen: aan het volk Israël dat bevrijd wordt uit de slavernij en daarna zelf ook ervaart tot hoever vrijheid gaat.

We dachten aan Jezus die volledig vrij was in zijn geloof in God, die vrijheid met ons wilde delen en daar een hoge prijs voor betaalde. Aan de vrijheid van opstaan uit wat dood en donker is. Aan liefde die altijd sterker blijkt.

Maar nooit had ik toen, en u vast ook niet, kunnen bedenken dat een heel land, een groot deel van de wereld in crisis zou zijn, onvrij.

Ondenikbaar dat we zoveel mogelijk binnen zouden blijven, ook met dit mooie weer, dat kinderen thuis onderwijs krijgen, geen feestjes meer hebben, of sport, of gewoon met vriendjes spelen.

Ondenikbaar dat we thuis werken, of niet werken, met angst en beven afwachten hoe het met ons bedrijf gaat, of juist zulke lange dagen in de zorg maken dat we het maar nauwelijks volhouden.

Ondenikbaar was het dat we ouders niet meer kunnen bezoeken, gehandicapte kinderen, dat we misschien niet goed afscheid kunnen nemen bij overlijden.

Ondenikbaar en nu toch waar.

Want we hebben gehoor gegeven aan die oproep om binnen te blijven, om onze vrijheid te begrenzen ten gunste van anderen: 17 miljoen mensen die dat doen. En dat vind ik ongelooflijk en mooi. Want het is, of was helemaal niet zo duidelijk waarvoor je die vrijheid opgeeft. Het zijn toch een beetje twee werelden waar we in leven: als je gezond bent, heb je geen idee wat er speelt in ziekenhuizen of verzorgingshuizen. Dat moeten we hebben van beelden en verhalen, die steeds meer komen. En met niet eens zo veel moeite lijkt die wereld toch nog ver weg als je er zelf niet mee te maken hebt.

Vrijheid, tot hoever? We gaan heel ver om het grotere geheel te beschermen.

En dat kost wat: mensen die toch al kwetsbaar zijn, worden dat nog meer: huiselijk geweld neemt toe, kinderen die achterstanden oplopen, opvang van daklozen, onze zorg voor mensen buiten ons blikveld zoals in vluchtelingenkampen, onze relatie met dierbaren die we niet meer kunnen bezoeken of vasthouden, operaties en behandelingen die worden uitgesteld en de angst die dat oproept. Ik weet zeker dat u daar genoeg voorbeelden aan toe kunt voegen.

Dit hadden we inderdaad allemaal niet bedacht toen we besloten om in deze tijd uit het boek Exodus te gaan lezen. Maar gelukkig doen we dat, want dat hele bijbelboek gaat over vrijheid. Er staan veel dingen in die voor ons een inspiratie kunnen zijn of troost.

Zoals ook het verhaal vandaag, als het volk Israël op het punt staat om weg te gaan uit Egypte. 430 Jaar hebben ze daar gewoond, het is hun leven, alles wat ze kennen. Maar nu is het genoeg, de farao laat ze gaan. Wie hij dan precies laat gaan: Ongeveer zeshonderdduizend mensen, vrouwen en kinderen

niet meegerekend, terwijl er bovendien een grote groep mensen van allerlei herkomst meetrekt.

En dan gaan er ook nog eens enorm kuddes dieren mee.

Al met al zeker een miljoen mensen bereiden zich voor op een lange lange reis naar het onbekende.

En dat voorbereiden gaat eigenlijk heel praktisch, ze nemen deeg mee voor brood, ongedesemd want er was geen tijd om zuurdesem mee te nemen, ze nemen dieren mee voor melk en om te slachten, aan de Egyptenaren vragen ze kleren maar ook zilveren en gouden sieraden. Van dat laatste maken ze uiteindelijk een gouden kalf.

Dat zilver en goud bleef bij mij hangen. Al die mensen, zoveel als in de provincie Overijssel, hebben grote haast om weg te komen. Ze hebben niet eens tijd om zuurdesem mee te nemen. Maar ze hebben wel tijd om zilver en goud te vragen aan de mensen bij wie ze zo snel mogelijk weg willen.

Eerst staat er dat ze in de haast zilver en goud vragen. Maar niet veel later is het: 'En zo beroofden ze de Egyptenaren van hun zilver en goud'. 'Vragen' verandert in 'beroven'. Dat klinkt alsof ze nog snel wat meegrissen uit de schatkisten van de farao, alsof het 'stelen' is en niet 'krijgen'.

Een commentator uit de vroege 20ste eeuw, Benno Jacob, vertaalde dat woord 'beroven' met 'redden'. 'Zo redden ze de Egyptenaren', komt er dan te staan.

Waarom zou je de Egyptenaren redden? Zij hebben toch geen hulp nodig?

Maar er zit een verhaal vast aan dat woord 'redden'.

In die tijd van het volk Israël moest een meester slaven bij hun vrijlating geschenken meegeven.

Dat was niet bedoeld als vergoeding, want het is onmogelijk om de jaren die iemand doorbrengt in slavernij goed te maken, Maar wat wel mogelijk was, ervoor zorgen dat het vertrek plaats zou vinden in goede harmonie.

De geschenken gaven de voormalige slaven de kans om dit hoofdstuk van hun leven emotioneel af te sluiten; om te voelen dat er een nieuw hoofdstuk begon; en om te vertrekken zonder een gevoel van angst, vernedering of haat.

Het is dus ook van belang voor de Egyptenaren dat al die mensen op een goede manier weg gaan. Dat scheelt later misschien wraakacties.

Het geven van goud en zilver betekent dus iets goeds voor de Egyptenaren.

Maar ook zeker voor het volk Israël. Met het geven van zilver en goud is de kans op een nieuw begin groter, zonder wrok, haat of angst.

In heel het boek Exodus wordt steeds benadrukt dat een volk dat gedreven wordt door angst niet vrij is.

Haat en angst mogen niet in hun bagage mee, die wegen te zwaar. Hun tassen worden gevuld met dingen die de vrijheid bevorderen: eten, kleding, zilver en goud, als teken van een nieuw begin.

Natuurlijk lukt dat niet altijd. De weg naar vrijheid is er één van twee stappen vooruit en één achteruit, en dat een veertig jaar lang, een mensenleven in die tijd.

Wat neem je mee als je je een moeilijke en spannende tijd bevindt en je weet niet wat er komt?

Waar 'wapen' je je mee? Al klinkt dat misschien te oorlogszuchtig.

Het is evengoed een vraag aan de Israëlieten als aan ons.

Wat nemen we mee onderweg in deze tijd en wat juist niet?

'Haat' is op ons niet zo van toepassing, maar 'angst' wel.

Angst weegt zwaar en helpt niemand. Het is er wel vaak en steekt soms zomaar zijn kop op uit je rugzak.

Angst valt niet altijd te sturen, kan je zomaar overvallen: 'Wat als ik ziek word en niemand kan voor me zorgen? Wat als dit virus blijft...? Wat als....?'

Het is heel normaal om angst te hebben.

Aan het verhaal van het volk Israël zien we dat zij proberen om andere dingen zwaarder te laten wegen, zoals vertrouwen, hoop, het verlangen naar vrijheid, zorg voor elkaar. Daarom hebben ze goud en zilver nodig: als teken van herstel, al is een maar een begin van..

Er is vandaag nog iemand op weg in de bijbelverhalen die we gelezen hebben, en dat is Jezus. Op weg naar Jeruzalem, op weg naar eenzaamheid, verraden worden en veroordeeld, op weg naar lijden, sterven, opstaan.

Wat hij meeneemt op zijn weg is geen brood en kleding, zilver en goud, maar een ezel, symbool van dienstbaarheid. Angst zal er bij hem ook geweest zijn, spanning om wat komen gaat. Maar andere dingen laat hij zwaarder wegen: liefde die zichzelf overtreft, de moed om de hele weg te gaan, vertrouwen en geloof dat het leven uiteindelijk sterker is dan de dood, liefde sterker dan haat.

Zo gaan wij de Stille Week in, op weg naar vrijheid, naar Pasen. Voor u, voor ons wens ik dat we deze weg meegaan met meer vertrouwen dan angst, met meer liefde dan eenzaamheid, met meer moed dan machteloosheid. Dat het zo mag zijn. Amen.